

URAD RS ZA MLADINO

Stefanova 1
1000 Ljubljana
tel. (01) 426 57 01
fax. (01) 425 91 46

e-pošta: uradzamladino.mszs@gov.si
www.uradzamladino.gov.si

Evropski pakt za mladino

Gre za pobudo, ki so jo podpisali predsedniki Vlad Nemčije, Francije, Švedske in Španije in se umešča v kontekst analiz v podporo reviziji ciljev lizbonske strategije.

Pobuda je priložnost za razvoj mladinske politike v smeri, ki je integralna in celovita; obsega življenje posamezne mlade osebe, od šole do aktivnega državljanstva in omogoča vsem mladim, da imajo dostop do širokega obsega sredstev in ugodnosti, ki zagotavlja uspeh v njihovem življenju.

Pakt je politična spodbuda, ki zadeva mlade, še posebej v naslednjih zadevah:

- razvoj solidarnosti med generacijami,
- ranljivost mladih kot družbena kategorija in posledično potreba, da se za mlade skozi proces izobraževanja in usposabljanja poskrbi, da bodo sposobni sprejemati izzive, s katerimi se soočajo moderni družbi,
- potreba po večji skladnosti politik, ki zadevajo mlade, bodisi posredno ali neposredno.

Predlog je bil oblikovan z namenom, da lizbonsko strategijo približa evropskim državljanom, še posebej mladim.

Cilji Lizbonske strategije kot so rast, zaposlovanje in konkurenčnost, se lahko dosežejo le ob največji izrabi vseh človeških virov, z nadgrajevanjem znanja mladih in njihovo večjo mobilnostjo. Ob prepoznanju vrednosti, ki jo prinesejo mladi s svojimi pobudami in kreativnostjo, je mladim potrebno ponuditi večje upanje za prihodnost. Hkrati se bo Lizbonska strategija resnično približala ljudem le, če bodo upoštevani tudi mladi in njihovi interesi.

Namen Pakta ni v oblikovanju novih evropskih programov za mlade, v oblikovanju novih postopkov ali uvajanju novih finančnih inštrumentov. Obstoječi postopki in programi zagotavljajo dovoljšne možnosti za izvajanje Pakta. V pomoč so lahko izmenjave izkušenj, spoznavanje primerov dobre prakse ali mreženje.

Namen Pakta je v tem, da mlade postavi med prioritete in inštrumente v Lizbonski strategiji oziroma jih uvrsti med vse pomembnejše aktivnosti EU, ki zadevajo ali vplivajo na položaj mladih. Ideja je v tem, da se nadgradi obstoječe programe z novimi poudarki in ob upoštevanju novih pobud.

Pakt zasleduje cilje, kot so zagotovitev služb za vse mlade v Evropi, usklajeno delovanje mladih v poklicnem in družbenem okolju, višja stopnja izobrazbe kot jo

dosegajo predhodne generacije, odprtost in mobilnost mladih ter omogočanje dostopa do različnih usposabljanj, ki mladim pomagajo pri boljšemu in hitrejšemu prilagajanju na spremembe. Prihodnja generacija mladih v Evropi bo podjetna, kreativna, razvijala pripadnost evropskemu državljanstvu, imela družino, če bo to želela, in imela vzpostavljeno tudi boljše ravnovesje med družinskim in poklicnim življenjem. Za doseg te ciljev je potrebno sprejeti ukrepe (nekaj teh ukrepov je opisanih v nadaljevanju).

Vsebina pakta

Pakt naj bi naslovil vsa področja, ki so pomembna za mlade; posebna pozornost se namenja mladim z manj priložnostmi. Pakt je prispevek k integraciji vseh mladih v družbo in na trg delovne sile. Izpostavlja še posebej tri področja, kjer je dodana vrednost lahko precejšna:

1. *Zaposlovanje, družbeno vključevanje in demografski razvoj*
2. *Izobraževanje, usposabljanje, mobilnost in državljanstvo*, pri tem predvsem zmanjšati upad mladih iz šol in olajšati tranzicijo mladih iz šol na trg delovne sile; poudarek je dan tudi neformalnemu izobraževanju v okviru katerega si lahko mladi pridobijo veliko dodatnih veščin in sposobnosti;
3. *Ravnovesje med poklicnim, osebnim in družinskim življenjem*

Tudi na ostalih področnih politikah, kot so gospodarstvo in podjetništvo, zdravje in kultura, mora biti dimenzija mladih prisotna.

Generalni Direktorat za izobraževanje in kulturo (DG EAC) pri Evropski komisiji je naredil prvi korak s pregledom politik, ki zadevajo mlade. Ugotovitve kažejo, da je Komisija že oblikovala širok spekter pobud za mlade na področju zaposlovanja, družbenega vključevanja, zdravja, izobraževanja in usposabljanja, državljanstva, raziskovanja, migracij in podjetništva.

Dodatno so omenjena še nekatera prečna področja, in sicer: medgeneracijska solidarnost, obdobje »tranzicije« mladih iz šol na trg delovne sile in iz obdobja adolescence v zrelo obdobje, ter področje globalizacije.

V nadaljevanju so povzeti predlogi ukrepov kot so jih predlagali predsedniki držav in vlad štirih držav podpisnic Pakta.

Povzetki predlaganih ukrepov:

Zaposlovanje in družbeno vključevanje:

- Evropska komisija pripravi pregled razlik, ki obstajajo med državami članicami na področju zaposlovanja mladih, v izobraževalnih sistemih, politikah na trgu delovne sile, in predstavi najboljše primere vključevanja mladih na trg delovne sile;
- Z obstoječimi mehanizmi, vključno z mehanizmi, ki izhajajo iz Evropske strategije zaposlovanja, naj se zmanjša odstotek nezaposlenosti med mladimi (ob koncu leta 2004 je bilo v povprečju 18,2 odstotka mladih iz 25-ih držav članic EU brezposelnih). Do jeseni 2005 naj se oblikuje skupen program, iz katerega bi bili razvidni različni vidiki, ki jih imajo države na področju zaposlovanja in brezposelnosti mladih. Potrebno je razviti tudi kazalce, ki bodo prikazali odstotek mladih brezposelnih med vsemi brezposelnimi;
- Spodbujanje bolj ciljno usmerjenega usposabljanja mladih;
- Posebno pozornost je potrebno nameniti bolj ranljivim skupinam mladih, še posebej revnim.

Izobraževanje, usposabljanje, mobilnost in državljanstvo:

- spodbujati skupna osnovna znanja;
- oblikovati nove skupine posameznih univerz, ki bi na evropski ravni, ob programu Erasmus Mundus, ponujale še dodatne programe;
- spodbujati študij posameznikov izven matične države (program Erasmus in drugi programi);
- izboljšati sodelovanje na področju poklicnega usposabljanja, predvsem z namenom boljšega pregleda, večje primerljivosti med poklicnimi kvalifikacijami, vključno z prenosom kreditov in poenotenjem poklicne diplome;
- izboljšati sodelovanje na področju izobraževanja in usposabljanja z izmenjavami izkušenj in spoznavanjem primerov dobrih praks; slednje vključuje tudi usposabljanje mladih zunaj sistema formalnega izobraževanja kot način za spodbujanje družbenega vključevanja;
- spodbujati podjetnost mladih, predvsem z boljšim in bolj ciljno usmerjenim sodelovanjem posameznih šol in podjetij;
- spodbujati mobilnost mladih raziskovalcev;
- povečati mobilnosti mladih, odstraniti ovire za povečevanje mobilnosti mladih (predvsem ovire za gojence različnih zavodov, mlade delavce, prostovoljce) in spodbujati pobude kot so »poletno delo«;
- na področju državljanstva je potrebno spodbujati prostovoljno službo, ki povečuje kretivnosti mladih in povečuje občutek za odgovornost;
- mladi morajo biti aktivno vključeni v razvoj in nadgradnjo Pakta, predvsem skozi predstavnike, kot so Evropski mladinski forum in nacionalni mladinski sveti;

Ravnovesje med poklicnim, osebnim in družinskim življenjem

- za doseg boljšega ravnovesja je potrebno upoštevati različne vidike, ki vplivajo na to (npr. vodenje gospodinjstva, nega otrok, delovni pogoji kot so skrajšani delovni urnik, starševski dopust, organizacija dela, ipd., demografski pojavi, ipd.);
- omogočiti izmenjave primerov dobrih praks in izkušenj o različnih ukrepih in programih s tega področja;
- Komisija naj pripravi za poročilo o primerjalnih analizah politik na tem področju v okviru Zelene knjige o demografiji;
- Uresničiti je potrebno cilje povezane z nego otrok kot so bili oblikovani v Barceloni.

Evropski pakt za mlade in vmesna revizija lizbonske strategije

Evropska komisija se je pobudi štirih držav hitro in učinkovito odzvala z namenom priznanja pomena mladih v procesu revizije lizbonske strategije. (Dokument: Mladinski lizbonski prispevek). Po mnenju Komisije bi morali mladim posvetiti posebno pozornost pri treh glavni stebrih strategije: pri zaposlovanju in prenovi sistemov socialnega varstva, pri vlaganju v človeški kapital skozi izobraževanje in usposabljanje; ter pri raziskovanju in razvoju.

Ministri za mladino bodo s sprejemom Mladinskega lizbonskega prispevka povabili Evropski svet k umestitvi Evropskega pakta za mlade v okvir prenovljene lizbonske

strategije in s tem k priznanju vloge mladih pri uresničevanju evropske konkurenčne in na znanju temelječe družbe. Koraki pri tem so:

- poročilo, ki ga bo Komisija pripravila za spomladanski Evropski svet mora ustrezno pozornost nameniti mladim in vključiti cilje in glavne značilnosti Pakta v programe za naslednjih pet let;
- Na podlagi poročila Komisije, naj vsi Sveti, ki so vključeni v pripravo vsebine za spomladanski Evropski svet (s področja zaposlovanja in socialne politike, gospodarskih in denarnih zadev, izobraževanja, mladine in kulture, konkurence, zaposlovanja), v svojih politikah namenijo posebno pozornost mladim in na tej podlagi oblikujejo posebne ukrepe;
- Med zaključki spomladanskega Evropskega sveta je tudi dodatek, ki povzame cilje Pakta in konkretne ukrepe, ki so usklajeni s prednostnimi nalogami kot jih predvideva vmesna revizija Lizbonske strategije; temu so lahko priložene tudi vse deklaracije zainteresiranih udeležencev (družbeni partnerji in Evropski mladinski forum);
- Svoje stališče izrazi tudi Evropski parlament kot del priprav na vmesno revizijo Lizbonske strategije;
- Pakt govori o sodelovanju med različnimi partnerji, zato je nujno, da se v sam proces vključi vse zainteresirane; to je družbene partnerje (ti bodo lahko svoje stališče oblikovali na Tripartitnem vrhu s področja sociale, ki se načrtuje pred spomladanskim zasedanjem Sveta) in Evropski mladinski forum kot predstavnika mladih. Odgovornost Komisije in Sveta za izobraževanje, mladino in kulturo je, da zagotovi vključenost Evropskega mladinskega foruma v priprave vseh nadgradenj Evropskemu paktu za mlade.

Pomembno je, da se načela pakta uresničujejo v celotnem obdobju, ki se predvideva za Lizbonsko strategijo. Pri tem je potrebno zagotoviti tudi evalvacijo uresničevanja načel Pakta, podobno kot se zagotavlja evalvacija na drugih področjih; pri tem je pomembno upoštevati, da je za uresničevanje Pakta potrebno sodelovanje različnih inštitucij (Evropski Svet, Generalni direktorat za izobraževanje in mladino ter ostali generalni direktorati, ki pokrivajo ključna področja kot so zaposlovanje, družbeno integracijo, inovacije in raziskave).

Rotterdamska deklaracija in Evropski pakt za mlade

V času nizozemskega predsedstva EU sta v Rotterdamu potekala dva pomembnejša dogodka na področju mladine: srečanje generalnih direktorjev za mladino in mladinsko srečanje, ki se ga je udeležilo preko 100 mladih iz različnih držav – članic EU, držav kandidatk za vstop v EU in držav članic EFTA.

Mladi so na srečanju pripravili in sprejeli deklaracijo, kjer so še posebej pozdravili pobudo Francije, Nemčije, Španije in Švedske za sklenitev novega »Evropskega pakta za mlade« in pozvali predsednike držav in vlad vseh držav članic EU k podpisu Pakta.

Na srečanju mladih se je oblikovalo več sklopov priporočil z različnih področij, ki zadevajo mlade. V povezavi z Evropskim paktom za mlade pa mladi želijo, da so ukrepi, ki zadevajo mlade, vključeni v vse politike, ki jih oblikuje Evropska unija z namenom izboljševanja življenjskega standarda svojih državljanov; pri tem naj se upošteva mnenje mladih. Tudi pri nadaljnjem razvijanju Lizbonske strategije naj se upošteva vloga in pomen mladih. »Pakt za mlade« naj oblikuje okvire za sistematično vključevanje in posvetovanje z mladimi. Predlaga se, da naj EU z zakonom uveljavi

način sprejemanja odločitev ob posvetovanju z pomembnejšimi akterji na področju mladinske politike, še posebej z Evropskim mladinskim forumom in nacionalnimi mladinskimi sveti);

Evropski pakt za mlade in stališče Slovenije

Pozitivno stališče in pripravljenost za uresničitev načel Evropskega pakta za mlade je izrazila tudi Slovenija in sicer pri različnih razpravah o reviziji Lizbonske strategije. Pri tem je poudarila širino in vpetost pakta v temeljne skupne razvojne procese Unije, koordinacijo, prečnost in aktivno participacija mladih.

Ukrepi, vezani na mladino, naj bodo vključeni v vse politike, ki jih oblikuje Evropska unija z namenom izboljševanja kakovosti življenja svojih državljanov. Pri tem je pomembno zagotoviti upoštevanje mnenj mladih. Evropski mladinski pakt je lahko pomembno izhodišče za oblikovanje okvirov za sistematično vključevanje in posvetovanje z mladimi in/ali pomembnejšimi akterji na področju mladinske politike (Evropski mladinski forum in nacionalni mladinski sveti).

Svet za izobraževanje, mladino in kulturo, 21. februar 2005

Dne 21. februarja so se na Svetu EU sestali ministri za izobraževanje in za mladino. Ministri so sprejeli dva prispevka za spomladanski Evropski vrh in sicer o vidikih izobraževanja in vidikih mladine v prenovljeni lizbonski strategiji

Pri predlogu »lizbonskih sklepov« na področju izobraževanja so ministri poudarili pomen priznanja prave vloge vseživljenjskega učenja, t.j. izobraževanja in kontinuiranega procesa učenja, in celovitega delovnega programa »Izobraževanje in usposabljanje 2010« v okviru revizije lizbonske strategije; z *mladinskimi »lizbonskimi sklepi« pa pomen vključitve »Evropskega pakta za mladino« med prioritete za doseganje lizbonskih ciljev.*

Pri tem prispevek ministrov za mladino izhaja iz pobude Francije, Nemčije, Španije in Švedske za priznanje pomena mladih v procesu revizije lizbonske strategije (Evropski pakt za mlade). Predlogi sklepov so bili pripravljene na podlagi dokumentov, ki so nastali v povezavi z revizijo lizbonske strategije (vključno z vmesnim poročilom Komisije (*»Partnerstvo za rast in zaposlovanje: Novi začetek za lizbonsko strategijo«*)) in razvojem pobude po njeni prvi predstavitvi na zasedanju Sveta novembra lani. Po predlogu vmesnega poročila Komisije bi morali mladim posvetiti posebno pozornost predvsem pri treh glavnih stebrih nove lizbonske strategije: pri zaposlovanju in prenovi sistemov socialnega varstva; pri vlaganju v človeški kapital skozi izobraževanje in usposabljanje; ter pri raziskovanju in razvoju.

Ministri so podprli načelo pakta in predlog sklepov o vključitvi »Evropskega pakta za mlade« v okvir prenovljene lizbonske strategije. Pri tem sta pomembni izhodiščni točki *pobude štirih*, ki je poudarila pomen enakih možnosti za uspeh vseh mladih, in pomen bolj koherentnega delovanja Unije v politikah, ki zadevajo mlade.

Pobuda uživa močno podporo pri predsedniku Komisije Barrosu. Popolnoma se umešča v okvir »Bele knjige o novem zagonu za mladino« in odprte metode usklajevanja na tem področju. Ministri za mladino morajo sedaj o pomenu podpore pobudi osvestiti svoje kolege v državah (še posebej na področjih izobraževanja, usposabljanja, zaposlovanja, socialnega vključevanja, družinske in stanovanjske politike).

Če se Evropski svet odloči podpreti pakt, bo najprej sledilo splošno posvetovanje na ravni EU in v državah, nato pa priprava posebne Komunikacije Komisije z naborom konkretnih ukrepov na različnih področjih delovanja EU, ki zadevajo mlade. Zelo pomemben bo razmislek o razdelitvi nalog in odgovornosti na posameznih ravneh delovanja.

V razpravi so države poudarjale pomen inter-disciplinarnega pristopa na področju mladine, med-generacijskega sodelovanja in posvetovanja z mladinskimi sveti in organizacijami. Participacija mora biti osnovno načelo pakta. Vrsta držav je pri tem omenila Evropski mladinski forum, Nizozemska spomnila na »Rotterdamsko deklaracijo«. Morali bi zaupati v potencial (75 milijonov) mladih v Evropi in pazljivo ravnati s temi vedno bolj redkimi viri; cilj pakta so nove generacije mladih, ki bodo pripravljene na življenje in delo, vključeni v socialno življenje in ustvarjanje Evrope (Francija). Državljeni, mladi, predstavljajo pomemben vir, ki mu je treba dajati znanja in blaginjo (Švedska). Poleg ukrepov na področju zaposlovanja (poudarila Grčija), predvsem enakih možnosti in trajne integracije na trgu dela, bodo v ospredju še ukrepi za lažje združevanje poklicnega in družinskega življenja in za lažji dostop do stanovanj (po meri mladih). Pakt predstavlja možnost doprinosa ministrov za mladino k uresničevanju lizbonske strategije, zato bo treba dobro razmisliti o njegovem izvajanju na evropski ravni (Belgija), kakor tudi o ustvarjanju pogojev za prečno delovanje na nacionalni ravni (Nemčija). Mladi bodo lahko sklepali pogodbe s politiki. Za ustvarjanje ustreznih nacionalnih platform, koordinacijo (dialog), razmislek o načinu intenziviranja dejavnosti na tem področju bi morali biti odgovorni mladinski ministri (Nemčija, Švedska, Finska, Češka, Velika Britanija, Avstrija, Ciper, Poljska, Latvija). Države so omenjale še vidike spodbujanja raziskovalnega potenciala mladih, boja proti revščini in ustvarjanja solidarne družbe (Avstrija); socialne razsežnosti in ranljivosti pri mladih (Irska, Italija, Latvija); nove razsežnosti vseživljenjskega učenja (Madžarska); pomen spodbujanja pozitivnega odnosa mladih do življenja in učenja (Velika Britanija).

Tudi minister Zver je poudaril pomen posebne pozornosti do mladih, ne le pri oblikovanju mladinskih, ampak tudi drugih politik, ki niso neposredno povezana z mladino. Pri tem je še pomembno sodelovanje z mladimi in z mladinskimi organizacijami; participacija mladih je tudi indikator politične kulture. Minister je dodal, da je v Sloveniji trenutno v pripravi predlog Zakona o mladini, ki bo pomembno doprinesel uresničevanju procesov na tem področju.

Povzetek razprave velja končati s sklepom (Španija), da je o pomembnosti pobude treba prepričati predsednike vlad in nadaljevati s pristopom, kot sta ga do sedaj vodila predsedstvo in Komisija.

Pripravila: Barbara Zupan

(Besedilo ni lektorirano).